

מבעד למשקפיו של אקטואר איזון המשאבים: קרנות פנסיה - כתבה מס' 3

אקטואר איזון המשאבים [רועי פולניצר](#) מסביר מהן קרנות פנסיה.

בשל גירעונות כספיים שהצטברו בקרנות הפנסיה הן נסגרו בשנת 1995 (להלן - **קרנות פנסיה וותיקות**) בפני חברים חדשים ונפתחו קרנות פנסיה חדשות, אשר קיבלו עמיתים שהצטרפו לשוק הפנסיה לאחר מועד זה (להלן - **קרנות פנסיה החדשות**).

הכותב הינו הבעלים והאקטואר הראשי של "שווי פנימי", משנת 2010. משנת 2006 עורך חוות דעת אקטואריות, יועץ לתאגידים פיננסיים ולחברות ציבוריות ומתמנה ע"י בתי משפט ובתי דין כאקטואר וכמעריך שווי מוסמך.

הנושאים בהם הכותב עוסק: הערכות שווי תאגידים ועסקים, נכסים בלתי מוחשיים וקניין רוחני, נגזרים, אופציות ומכשירים פיננסיים מורכבים, מוניטין, נכסי קריירה ופערי השתכרות, זכויות פנסיוניות, סוציאליות ופיננסיות ועוד.

הכותב הינו חבר מלא בלשכת מעריכי השווי והאקטוארים הפיננסיים בישראל, F.I.L.A.V.F.A. ובאגודה העולמית לאקטוארים בניו-ג'רזי. בנוסף, התמודד על תפקיד האקטואר הראשי לאוצר ועבר בהצלחה את כל שלבי המכרז.

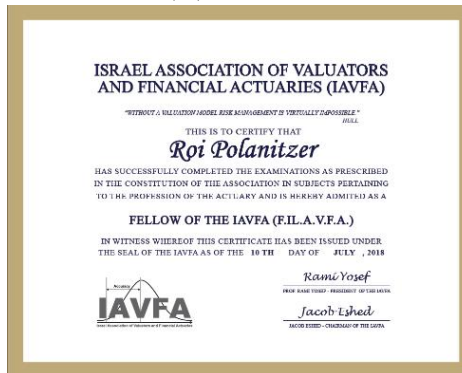

שהמבטח יעמוד בהחייבויותיו לשלם פנסיות בהתאם לתקנון הקרן. תשלומי הקצבאות לעמיתים מבוססים על דמי הגמולים שהופרשו לקרן הפנסיה (כאחוז מהמשכורת המבוטחת) על ידי העמיתים, והתשואות שהושגו באמצעותם, ובניכוי דמי הניהול והוצאות התפעול שלהן.

פועל יוצא מכך הוא, שתשלום פנסיה גבוהה יותר לעמית אחד מחייב תשלום נמוך יותר לעמית אחר, כדי שסך התשלומים יישאר זהה לסך הנכסים שבידי הקרן.

פועל יוצא זה יוצר למעשה את הערבות ההדדית בין העמיתים, ומכך מתחייב כי תקנון הקרן, שבו נקבעות זכויות הפנסיה של העמיתים, יהיה אחיד ושוויוני וכי תשלומי הקרן ייעשו אך ורק לפי התקנון, על מנת למנוע אפליה בין עמיתים שונים.

משום כך יש לתקנון קרן הפנסיה מעמד-על, היות והוא קובע את הזכויות, החובות ושאר העניינים שעל פיהם פועלת קרן הפנסיה. מכך מתחייב גם שכל עניין שנוגע ליחסים בין הקרן לבין עמיתה ומכלול זכויותיהם וחובותיהם של העמיתים יהיו מפורשים ומפורטים בתקנון.

תכניות הפנסיה הן משני סוגים:

- ◀ **תכנית פנסיית יסוד** - מבטיחה תשלומי פנסיה לעמית מגיל זקנה ועד לפטירתו (שאותה נכנה: "**פנסיית זקנה**") וקצבה לשאריו של הזכאי לקצבת הזקנה שנפטר (שאותה נכנה: "**פנסיית שאירי פנסינור**").
- ◀ **תכנית פנסיה מקיפה** - הכוללת בנוסף לתכנית פנסיית היסוד גם תשלומי קצבה במקרה של אירוע נכות (שאותה נכנה: "**פנסיית נכות**") וקצבה לשאריו של עמית שנפטר טרם הגיעו לגיל זקנה (שאותה נכנה: "**פנסיית שאירי עמית**").

קרנות הפנסיה הן ברובן קרנות שיוסדו על ידי הסתדרות העובדים הכללית, אשר ביקשה להעניק לעובדים ולשאייריהם ביטחון סוציאלי עם הגיעם לגיל פרישה או עם פרישתם מן העבודה קודם לכן מסיבות אחרות (נכות או מוות), וזאת כהשלמה לרובד הראשון הממלכתי.

במסגרת הרפורמה בקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר בשנת 2003, הועבר ניהול הקרן מההסתדרות למנהלים מיוחדים שמונו על ידי המפקח על הביטוח במשרד האוצר ובשנת 2004 נמכרו חלק מהקרנות החדשות שהיו בבעלותן של הקרנות הוותיקות לידי מספר חברות ביטוח.

ההצטרפות לקרנות אלה הוסדרה בשנות החמישים והשישים לעובדים שכירים ומאורגנים היתה חובה, מכוח הסכמים קיבוציים וצווי הרחבה ענפיים. בקרנות שהוקמו בתקופה מאוחרת יותר, על ידי גורמים פרטיים, התאפשרה גם הצטרפותם של עצמאים.

ההצטרפות לקרנות בהתאם להסדרים האמורים היא על בסיס קיבוצי, כלומר כל העובדים בענפים שההסכם חל לגביהם, וכל מי שהצטרף לעבוד באותם ענפים לאחר מכן, מצטרפים לקרן באופן אוטומטי. חובת ההשתתפות נובעת מכוחו החוקי של הסכם עבודה קיבוצי (או צו הרחבה להסכם קיבוצי), לפיו כל העובדים במפעל שעליהם חל ההסכם, חייבים להשתתף בביטוח הפנסיוני.

קרן פנסיה הינה מבטח בענף ביטוח פנסיה, כאמור בסעיף 1(א)3 בהודעת הפיוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה-1985, וקופת גמל, כמשמעותה בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופת גמל), התשס"ה-2005 (להלן - **חוק קופות גמל**). המסגרת הנורמטיבית לפעולתה של הקרן מוסדרת בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן - **חוק הפיקוח**), בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן - **תקנות מס הכנסה**), והחל מיום 8 בנובמבר 2005 גם בחוק קופות גמל.

להבדיל מחברות ביטוח, אין לקרנות הפנסיה מקור כספי חיצוני שיבטיח